قرآنِ کریم

سورۃ الفاتحۃ سے سورۃ الانفال تک

میمنی بولی میں ترجمہ و تفسیر

از: ابراہیم شہباز

કુર્આને કરીમ

કુર્આને કરીમજી પહેલી નૂં સૂરતું , અલ ફાતેહાથી સૂરતુલ અન્ફાલ

મેમણી બોલીમેં તરજૂમું તારવણીજે સાથ

સમજૂતી : ઈબ્રાહીમ 'શાહબાઝ'

અલ્લાહજે નાલેથી જે વડો મહેરબાન અને બહુ જ રહેમ કરણવારો આય.

બધાય વખાણ અને બધીય ખૂબીયું ઉન અલ્લાહતઆલા લાય અયન જે દુનિયાએંજો માલિક આય. ઈ જ પેદા કરણવારો આય, ઈ જ પાલનહાર આય, ઈ જ ડીણવારો આય અને ઈ જ ગિની ગિનણવારો આય.

ઈ જ હન દુનિયામેં ઈન્સાનેંજી હિદાયત લાય રસૂલેંકે મોકલીં આય, અનીં મથે કિતાબું નાઝિલ કરીં આય અને અનજે ડેખાડેલે રસતેતે હલણવારેંકે અનજા રસૂલ ખુશખબરી પુગાંવ અને અન રસતેકે છડીને બ્યે રસતેંતે હલણવારેંકે અનજે અચણવારે નતીજેથી હુશિયાર કરૂં અને થડકાંવ.

રસૂલેંજો હી સિલસિલો હ. આદમ (અ.સ.)થી શુરૂ થ્યો અને આખરી નબી હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહો અલયહે વસલ્લમતે પૂરો થ્યો. દરમિયાનમેં કોઈ વિસ્તાર કે પ્રદેશ અને કોઈ કોમ એહડી નાં હૂઈ જહડાં કોઈ ને કોઈ નબી - રસૂલ નાં આવ્યા હૂન અને માળ્હવેંકે અલ્લાહજો પેગામ નાં પુગાંવ હૂન.

જહડેં હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહો અલયહે વસલ્લમકે રસૂલ બનાયને મોકલણમેં આવ્યા તહડેં અગલે નબીએં અને રસૂલેંજી કિતાબેં અને તાલીમમેં અનીંજા મનણવારા મનમાન્યા ફેરફાર કરી વિઝુંહું અને અનીંજી તાલીમ દુનિયામેં અનજે અસલ રૂપમેં બાકી રોણ પામી નાં હૂઈ.

ચોણ લાય કરીને તો દુનિયામેં તૌરાત અને ઈન્જીલ મૌજૂદ અયન. પણ ખુદ અનીં કિતાબેંકે મંજણવારાય કબૂલ કરનતા કે હી કિતાબું અનજે અસલ રૂપમેં મૌજૂદ નંયન. દુનિયાજે બધેંય ઈલાકેંમેં અક્કલ અને સમજભરેલી જૂની કિતાબું મોજૂદ અયન પણ અનમેં તૌહીદ અને રિસાલતજો ઝિકર અનજે અસલ રૂપમેં નારણ નાંય મળનો.

ઈ જ કારણ હો કે સજી દુનિયાજી હિદાયત લાય અને દુનિયા કાયમ રે તાં સુધી લાય, હકળો મુકમ્મલ દીન રજૂ કરણ લાય કરીને, અલ્લાહ પોતેંજે આખરી નબી હઝરત મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહો અલયહે વસલ્લમ)કે હકળી કિતાબ ડીને મોકલીં. સલાત અને સલામ અલ્લાહતઆલાજે અન આખરી નબીતે કે જે હર કિસમજી ઈજાયું, મહેણાં-ટોણાં, આક્ષેપ અને અનીંકે બદનામ કરણજી અણથક કોશિશેંજો મુકાબલો કરીને પણ અલ્લાહજો ઈ પયગામ કોઈ પણ જાતજી વધઘટ વગર, જેહડો અનીંતે નાઝિલ થ્યો એહડો જ દુનિયાવારેંકે પુગાય ડનું.

અજ દુનિયામેં જે કુર્આન મૌજૂદ આય ઈ ઊ જ કુર્આન આય જે અલ્લાહતઆલાજે આખરી નબી (સલ્લલ્લાહો અલયહે વસલ્લમ)તે નાઝિલ થ્યો હો અને અનજી ગોઠવણી પણ ઊ જ આય જે હુઝૂર (સલ.)જી સૂચના અને દારવણી મુજબ કરણમેં આવી હુઈ. અનજી આયતું અને સૂરતું અલગ અલગ ઠેકાણે અને જુદે જુદે વખતમેં નાઝિલ થીનિયું રિયું હુઈયું. સજો કુર્આન નાઝિલ થીણમેં ત્રેવી વર લગ્યા હુઆ: ૧૨-૧૩ વર મક્કેમેં અને ૧૦-૧૧ વર મદીના મુનવ્વરામેં.

ઈસ્લામજા કટ્ટર વિરોધી પણ અલગ અલગ વખતમેં, અલગ અલગ લેખનશૈલીમેં લખાયેલી કુર્આંને કરીમજી નકલેંજી સરખામણી કરીને ઈ ગાલ કબૂલ કરણ લાય મજબૂર થ્યા અયન કે કુર્આંનમેં કહડાંય કોઈ પણ જાતજો ફેરફાર અની કે નાંય ડેખાણું અને ડેખાય પણ કહડાંથી ? જહડેં ખુદ અલ્લાહ અનજી હિફાઝતજી જવાબદારી ગિનીં આય તો પછી અનમેં ફેરફાર કીં થી સગેતો ?

કુર્આંને કરીમજો અજ ચોડોસોથી વધુ વર સુધી કોઈ પણ જાતજે ફેરફારથી મુકત હૂણું પણ હન કિતાબજી સચ્ચાઈજો હકળો સુબૂત આય. અજ લખેં માળહવેંકે હી કિતાબ મુંતે યાદ આય. હાફિઝ ચાહે અરબ હોય, આફ્રિકન હોય, એશિયન હોય કે કોઈ બ્યે ખંડજો હોય, બધેંયજી તિલાવત હકળી જ ઢબજી અને બધેંયજા ઉચ્ચાર હકળે જેહડા હૂનતા.

દુનિયાજી લગભગ હર લખાયની વંચાયની ભાષામેં અલ્લાહતઆલાજે હન આખરી પયગામજા તરજુમા થી ચૂક્યા અયન. ઈ તરજુમા મુસલમાન આલિમ પણ કરૂં અયન અને બિનમુસ્લિમ વિદ્વાન પણ કરૂં અયન. કેતરીક ભાષાએંમેં હકળેથી વધુ તરજુમા પણ થ્યા અયન. કલામે પાકજો સૌથી પહેલો તરજુમું સિંધી ભાષામેં થ્યો હો. ફારસી ભાષામેં પણ અનજે બાદ તરજુમું કરણમેં આવ્યો હો. અજ દુનિયામેં લખાયની-વંચાયની યુરોપિયન, આફ્રિકન, એશિયન, હર ઝુબાનમેં અનજા તરજુમા તફસીરજે સાથ કે તફસીર વગર મૌજૂદ અયન.

મેમણી બોલીમેં સજે કુર્આંનજો કોઈ તરજુમું મૌજૂદ નાંય. અનજી કોઈ લીપી પણ નાંય. કચ્છી અને મેમણી બોય બોલિયું સિંધી ભાષાજી ધિયું અયન એતરે આપસમેં ભેણું અયન. સિંધજા માળહૂ હિજરત કરીને કે મુકામ બદલાયને કચ્છ અને કાઠિયાવાડ પુગ્યા તો પોતેંજી મા-બોલી (માતૃભાષા) પણ પોતેં ભેગી ગિનીં વ્યા. પણ લીપી ભેગી નાં ગિની વ્યા. એતરે ઈ બોલિયું બોલાયનતિયું ખરિયું પણ લખણલાય બી લીપીજો આશરો ગિનણું ખપેતો. કચ્છી બોલી ગુજરાતી લીપીમેં લખાયતી. મેમણી બોલી લખણજો રિવાજ આમ નાં હૂણજે કારણે અન બોલીમેં હાલમેં લખેલ થોડેક લખાણેંકે બાદ કરનેં કોઈ લેખિત સામગ્રી મૌજૂદ નાંય.

કુર્આંને કરીમજી હકળી બરકતવારી સૂરહ 'સૂરએ યાસીન'જો મેમણી બોલીમેં તરજુમું જાણીતા સામાજિક આગેવાન મરહૂમ કાસિમ ઉમર ગાઝી અલીયેબાડેવારા કરૂંહૂં. અનજે ત્રીસમેં પારેજો મેમણી બોલીમેં તરજુમું મરહૂમ નૂરમુહમ્મદ અ.લતીફ રંગૂનવારા કરૂંહું અને ઈ કરાચીથી ડો. અહમદ નૂરમુહમ્મદ રંગૂનવારા છપાઈને પ્રગટ કરૂંહું. અનજે સિવાય મેમણી બોલીમેં કુર્આંને કરીમજી કોઈ સૂરહજો તરજુમું થયેલો ડિસણમેં નાંય આવ્યો.

મેમણી બોલી મેમણેજે સિવાય બી બિરાદરીએંમેં પણ બોલાયતી. કાઠિયાવાડજા સિંધી અને સૂમરા પણ થોડેક ઉચ્ચારભેદજે સાથ ઈ જ બોલી બોલનતા. ઈસ્માઈલી બિરાદરીજે સાથ તાઅલ્લુક રખણવારા

ઘણા માળ્હૂ ઈ બોલી બોલનતા. અલબત્ત, નવી પેઢીમેં અન બોલીજો વપરાશ ઘટનો વંજેતો.

કુર્આને કરીમજી પહેલી નું સૂરતેં એતરે કે 'સૂરતુલ ફાતેહા'થી 'સૂરતુલ અન્ફાલ' સુધીજી સમજુતી હડાં રજૂ કરણમેં આવી આય અને ઈરાદો હન જ રીતે સજે કુર્આને શરીફજી સમજૂતી લખણજો આય. જો અલ્લાહ તૌફીક અને તાકત ડની અને તાઈદ કરી તો ઈ કમ ઈન્શાઅલ્લાહ પૂરો થીનો.

હડાં અન ગાલજો ખુલાસો જરૂરી લગેતો કે હી સમજૂતી કુર્આને કરીમજે ઉર્દૂ અને ગુજરાતી તરજુમેંજી મદદથી ડીણમેં આવી આય. ઈ તરજુમા વડે વડે નામવર આલિમેંજા કરેલા અયન, જનમેં મૌલાના અહમદ રઝા ખાન બરેલ્વી, મૌલાના અશરફઅલી થાનવી, જાણીતા મેમણ આલિમ મૌલાના મુહમ્મદ જૂનાગઢી, મૌલાના સૈયદ અબુલ આલા મૌદૂદી, મૌલાના ગુલામ મુહમ્મદ સાદિક (રાંદેરી), ડૉ. મૌલ્વી હકીમ સૂફી, મીર મુહમ્મદ યાકૂબ ચિશ્તી વગેરેજો સમાવેશ થ્યેતો. અનજે અલાવા ડૉ. અસરાર અહેમદ અને મૌલાના ફતેહમુહમ્મદ જાલંધરીજી કેસટેંજો આધાર પણ ગિનણમેં આવ્યો આય.

હન સમજૂતીકે ઓછે-વધુ ઈલમવારા બધાય ભા-ભેણું સમજી સગન અન લાય કરીને બનની હદ સુધી સરળ અને સહેલી રીત અપનાણમેં આવી આય. પાકિસ્તાનમેં બોલાયની મેમણી બોલીમેં ઉર્દૂ, અરબી અલ્ફાઝજો ઈસ્તેમાલ વધુ થ્યેતો અને ભારતજી મેમણી બોલીમેં હિંદી, ગુજરાતી અલ્ફાઝજો ઉપયોગ વધુ થ્યેતો. એતરે હન સમજૂતીમેં એહડા અલ્ફાઝ વાપરણમેં આવ્યા અયન જે આસાનીથી સમજી સગાયન.

હી સમજૂતી ડીણમેં વફાદારી ફકત કુર્આની અલ્ફાઝજે સાથ ડેખાણણમેં આવી આય. કોઈ ખાસ વર્ગ, ફિરકે કે માન્યતાજી તરફ ઢળનો વલણ દેખાણણમેં નાંય આવ્યો. અલ્લાહતઆલા પોતેંજે પ્યારે નબી હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહો અલયહે વસલ્લમજી મારફત દુનિયાજે ઈન્સાનેંકે કુરો સંદેશો ડીણ લાય રસૂલ બનાયને મોકલીં આય અનકે ઉલમાએ કિરામજી તાલીમજી રોશનીમેં સમજીને હી સમજૂતી રજૂ કરણમેં આવી આય. અનજે બાવજૂદ ઈન્સાન હૂણજી હેસિયતથી ભૂલચૂકજો ભોગ બનીણું હન નાચીઝ લાય પણ શકય આય. જો કડકાંય એહડી કોઈ ભૂલચૂક થી વી હોઆ તો વાચણવારેં ભા-ભેણેં કે ગુઝારિશ આય કે અનજી જાણ કરન. આંવ અનીંજો આભારી થીનોં અને જો અલ્લાહજે હન આખરી કલામજી સમજૂતી ડીણમેં કોઈ ભૂલચૂક થી હોય તો આંવ ખૂબ આજીજી અને ઈલ્તેજાજે સાથ હન કલામજે નાઝિલ કરણવારે રહેમાન અને રહીમ અલ્લાહતઆલાજી માફી મંગાતો અને સાથમેં અરજ કરાંતો કે અનજે હન ગુનેગાર બંદેજી હી ટૂટેલી ફૂટેલી કોશિશકે કબૂલ કરે.

અલ્લાહ જો ગુનેગાર બંદો અને અનજે અઝમતવારે

આખરી રસૂલ (સલ.)જો અદના ગુલામ

ઈબ્રાહીમ 'શાહબાઝ

સી ૯૪/૪, ગુલ્શને ઈકબાલ, કરાચી.